

Orientační poznámky o rozvoji a učení dítěte

Jméno dítěte:

Datum narození: Datum nástupu do MŠ:

Školní rok/třída:

.....

.....

Jméno učitelky:

Kdy a jak záznamový arch používat

Tento záznamový arch může poskytnout **orientační přehled** o rozvoji dítěte a výsledcích jeho vzdělávání. Lze jej využít pro **vstupní diagnostiku**, kdy nás informuje o tom, na jaké úrovni se v jednotlivých dovednostech dítěte nalézá. Umožňuje provádět **průběžnou diagnostiku** a sledovat, jak postupuje rozvoj a učení dítěte v průběhu jeho docházky do mateřské školy. Stejně tak lze záznamový arch využít v případě, kdy chceme zjistit dovednosti dítěte v době, kdy předškolní vzdělávání ukončuje (**výstupní diagnostika**). Záznam tak může být k dispozici po celou dobu, kdy předškolní vzdělávání dítěte probíhá. Intervaly mezi jednotlivými etapami hodnocení a četnost záznamů lze volit u jednotlivých dětí různě, dle aktuální potřeby. Zcela postačuje v průměru dvakrát během roku, četnější záznamy již posun a vzdělávací pokroky dítěte dobře nezachytí.

Tento arch je vhodný k využití zejména u dítěte, kde vývoj i vzdělávání probíhá bez vážnějších problémů. Pokud se objeví ve vzdělávání dítěte obtíže, na které je třeba se více zaměřit, je lepší doplnit tento orientační přehled v problematické oblasti tak, aby sledování dítěte a jeho pokroků bylo důkladnější (lze využít jiných archů či vývojových řad).

Samotný arch nám v první řadě řekne, **jakých konkrétních projevů dítěte si všimat**. Začneme tedy pozorováním dítěte, a to jak průběžným, tak také cíleným. Poté přistoupíme k zápisu toho, co u dítěte pozorujeme. Budeme pracovat se **sloupci a řádky**. Sloupce jsou určeny pro jednotlivé etapy sledování dítěte (šest sloupců je tedy maximálně pro šest záznamů). Při vlastním zápisu postupujeme tak, že zapíšeme **nad sloupec datum**, popř. **časový interval**, v jehož průběhu sledování a záznam provádíme (např. druhé pololetí 2007, leden – březen) a postupně označujeme u jednotlivých dovedností v tomto sloupci políčka dle toho, na jaké úrovni dítě dovednost zvládá. Pokud provádíme posuzování i záznam průběžně, popř. upozorujeme-li u dítěte významný projev či posun, můžeme **do okének** vpisovat toto datum.

Dále využijeme hodnotící stupnici. Hodnotíme na jaké úrovni dítě dovednost zvládá. K tomu využijeme stupnici 1 – 4. Pokud v průběhu sledovaného období nezískáme dostatek podnětů k tomu, aby dítě mohlo být hodnoceno, zapíšeme N (např. dítě, které se dostatečně neprojevuje, protože je v adaptaci, dítě, které mluví špatně česky, které delší dobu nedocházelo apod.)

Při vlastním zápisu postupujeme tak, že zapíšeme nahoře do sloupce datum a postupně pak zapisujeme do jednotlivých okének příslušný znak (1, 2, 3, 4, N). Při opakovaném hodnocení, resp. z opakovaného zápisu, tak můžeme poznat, zda k předpokládanému posunu v jednotlivých dovednostech u dítěte dochází či nedochází a podle toho pak plánovat vzdělávací nabídku.

Stupnice pro hodnocení dítěte v jednotlivých dovednostech (způsobnostech):

- 1 – dosud nezvládá (má vážnější obtíže)**
- 2 – zvládá s vynaložením maximálního úsilí**
- 3 – přetrvávají problémy (občasné, dílčí)**
- 4 – zvládá spolehlivě, bezpečně**
- N – není hodnoceno (nelze říci, neprojevuje se)**

Při práci s tímto archem je třeba se řídit postupy a pokyny popsányými a doporučenými v Metodice na podporu individualizace vzdělávání v podmínkách mateřské školy. Výsledný záznam je **pracovním materiálem pedagoga**, který má dítě ve své péči a slouží výhradně k tomu, aby pedagog mohl citlivěji a spolehlivěji přizpůsobovat vzdělávání jeho individuálním potřebám a možnostem. **Je nutno zajistit, aby se záznam nedostal do nepovolaných rukou či nebyl zneužit v neprospěch dítěte.**

Oblast biologická*Data jednotlivých záznamů¹*

- zachovává správné držení těla						
- správně dýchá						
- pohybuje se koordinovaně						
- hází a chytá míč, užívá různé náčiní						
- napodobuje pohyb podle vzoru						
- zachází s tužkou, barvami, nůžkami, papírem						
- používá běžné předměty, hračky a pomůcky odpovídajícím způsobem						
- zvládá stolování, oblékání, obouvání						
- postará se o sebe a o své věci						
- udržuje pořádek						
- pojmenovává části těla i některé vnitřní orgány						
- chová se opatrně a bezpečně						

Oblast psychologická**Jazyk a řeč***Data jednotlivých záznamů*

- pojmenovává většinu věcí a dějů v okolí						
- správně vyslovuje, mluví jasně a zřetelně						
- mluví gramaticky správně						
- zachytí myšlenku příběhu a zopakuje ji ve správných větách						
- vede rozhovor, ptá se, slovně reaguje						
- reprodukuje říkanky a písničky						
- chápe slovní vtip a humor						
- rozlišuje začáteční a koncové slabiky a hlásky						
- sleduje očima zleva doprava						
- pozná některá písmena a číslice						
- pozná napsané své jméno						

Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace*Data jednotlivých záznamů*

- dokáže se soustředit na činnost a udržet pozornost						
- postřehne, co je nové či změněné						
- rozlišuje tvary a další vlastnosti předmětů zrakem i hmatem						
- rozlišuje a zná barvy (černá, bílá, červená, zelená, modrá, žlutá, hnědá, oranžová, růžová, šedá atd.)						
- rozlišuje zvuky a tóny						
- vyjadřuje své představy, uplatňuje vlastní fantazii						
- je tvořivý a nápaditý, vyjadřuje se prostřednictvím nejrůznějších tvořivých činností						
- chápe význam piktogramů a jiných obrazných značek						
- rozlišuje základní geometrické tvary						
- uvažuje a přemýšlí						
- kreslí s určitým záměrem						

¹ Záznam se provádí opakovaně, podle toho, jak je u kterého dítěte zapotřebí, minimálně každým rokem, který dítě v mateřské škole stráví, maximálně třikrát do roka

- chápe podstatné znaky a vlastnosti předmětů, jejich podobu či rozdíl						
- porovnává, uspořádává a třídí předměty podle určitého pravidla (pozná více, stejně, méně, první, poslední apod.)						
- orientuje se v elementárním počtu do rozsahu první desítky						
- chápe prostorové pojmy (vpravo, vlevo, dole, nahoře, uprostřed, za, pod, nad, u, vedle, mezi apod.)						
- chápe elementární časové pojmy (teď, dnes, včera, zítra, ráno, večer, jaro, léto, podzim, zima, rok)						
- učí se nazpaměť krátké texty, úmyslně si pamatuje a vybavuje						
- postupuje podle instrukcí a pokynů						
- odlišuje hru od systematické práce						
- kreslí, používá barvy, modeluje, konstruuje, tvoří z papíru, tvoří a vyrábí z různých jiných materiálů a přírodnin aj.						
- zpívá písně, zachází s jednoduchými hudebními nástroji, pohybuje se rytmicky podle hudby						

Sebepojetí, city, vůle*Data jednotlivých záznamů*

- je samostatné						
- má svůj názor						
- aktivně se rozhoduje						
- ovládá se						
- umí souhlasit i odmítnout						
- uvědomuje si své silné i slabé stránky						
- vyrovnává se s neúspěchem						
- vyvine volní úsilí, soustředí se na činnost a její dokončení						
- respektuje daná pravidla v běžném chování i při hrách						
- zorganizuje činnost či hru						
- projevuje radost, soucit, náklonnost						
- projevuje nadšení						

Oblast interpersonální*Data jednotlivých záznamů*

- přirozeně komunikuje s učitelkou						
- přirozeně komunikuje s druhým dítětem						
- je ohleduplné, respektuje druhé dítě, neprosazuje se na jeho úkor						
- společně pracuje, společně si hraje						
- dělí se o hračky, pomůcky						
- vyjednává, problémy řeší dohodou						
- neposmívá se druhému, neubližuje mu						
- ubližování a ponižování druhého dítěte se brání						

Oblast sociálně-kulturní*Data jednotlivých záznamů*

- přijímá autoritu, je zdvořilé						
- zdraví známé děti i dospělé						
- vyslechne sdělení, neskáče do řeči						
- uposlechne pokyn						
- poprosí, poděkuje, požádá o pomoc						
- dodržuje pravidla skupiny						
- dodržuje herní pravidla, hraje a chová se spravedlivě a fair						
- podřídí se rozhodnutí skupiny a přizpůsobí se společnému programu						
- spolupracuje s ostatními dětmi ve skupině						
- vyjednává a domluví se na společném řešení						

Oblast enviromentální*Data jednotlivých záznamů*

- má všestranné a bohaté poznatky o bezprostředním okolí a dění, o světě přírody, o životě lidí, o kultuře svého prostředí						
- orientuje se bezpečně v běžném životě						
- v běžných situacích a známém prostředí se chová přiměřeně						
- v zásadě ví, co je dobře a co špatně (doma, v mateřské škole i na veřejnosti)						
- uvědomuje si běžná nebezpečí, chová se bezpečně						
- je zvědavý, má své zájmy a projevuje je						
- je aktivní a podnikavý						
- hovoří o tom, co jej zaujalo						
- všímá si změn a dění v nejbližším okolí						
- umí přijmout změnu a přizpůsobit se						
- chová se ohleduplně a šetrně k věcem i k přírodě						

Další důležité poznatky o dovednostech dítěte, o jeho rozvoji a učení dítěte:
(místo pro volný zápis)

Pracovní poznámky ²

Datum záznamu	Aktuální vzdělávací potřeby dítěte a závěry pro pedagogickou práci

² Pedagog vede tyto poznámky průběžně, dle toho co jak je zapotřebí (např. co ze sledování dítěte v určitém období vyplynulo a jak bude ve vzdělávání dítěte pokračovat v další etapě, zda vývoj i vzdělávání dítěte je bez problémů nebo kdy se objevil, popř. jak se vyřešil určitý problém apod.).

Závěrečné zhodnocení výsledků vzdělávacího úsilí³:

1. U dítěte nejsou patrné žádné závažnější problémy pro zahájení povinné školní docházky.
2. U dítěte se objevují následující problémy (co konkrétně dítě nezvládá, v kterých směrech potřebuje čas či cílenou pomoc):

Datum zápisu:

³ Před vstupem dítěte do základní školy může učitelka na základě průběžně vedených poznámek celkem posoudit vývoj dítěte a jeho vzdělávací pokroky za celé předškolní období. Tím zhodnotí výsledky vzdělávacího úsilí a stejně tak může poměrně spolehlivě odhadnout vzdělávací předpoklady dítěte. Je dobře provést toto celkové zhodnocení dříve, ještě před zápisem dítěte do základní školy a získat tak čas k tomu, aby bylo možno dítěti pomoci potřebné dovednosti ještě zdokonalit.